

4) в частині міжнародного співробітництва:

– розширення співпраці з питань захисту конкуренції з Європейською комісією, Міжурядовою групою експертів з питань конкурентної політики та законодавства в межах ЮНК-ТАД, Міжнародної мережі з питань конкуренції; Організації Економічного Співробітництва та розвитку;

– участь у практичних програмах співробітництва між навчальними та освітніми закладами прикордонних територій;

– забезпечення практичного наповнення двостороннього співробітництва з відомствами із захисту конкуренції інших країн.

В умовах інтеграції України у світове співтовариство конкурентна політика покликана забезпечити високу ефективність функціонування ринків. Це визначається можливістю підтримання високого рівня конкурентної боротьби та протидії монополювній поведінці фірм. Інші види економічної політики держави повинні створювати основу, що залежить від форми здійснення, спрямованості, видів і інструментів, ступеня активності, конкурентної політики.

Висновки

Реалізація запропонованої концепції дозволить підвищити ефективність процесів підтримки та захисту економічної конкуренції на товарних ринках загальнодержавного і регіонального рівнів. Ефективна національна конкурентна політика в умовах глобалізації світової економіки є невід'ємною від розширення співробітництва України з членами міжнародного співтовариства у сфері конкурентних відносин. Проведення цивілізованої конкурентної політики є необхідним

засобом подальшої розбудови державності України, входження в європейський і світовий економічний простір.

Список використаних джерел

1. Антимонопольна діяльність: підручник / [В.Д. Лагутін, Л.С. Голово, Ю.І. Кречул та ін.]. – К.: КНТЕУ, 2005. – 580 с.
2. Костусев О.О. Політика захисту конкуренції в Україні: проблеми й шляхи їх вирішення / О.О. Костусев // Конкуренція Вісник Антимонопольного комітету України. – 2010. – №4(39). – С. 10–16.
3. Філюк Г.М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації: монографія: монографія / Г.М. Філюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 404 с.
4. Станько Н.Л. Антимонопольна чи конкурентна політика? / Н.Л. Станько // Збірка тез доповідей учасників III Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених «Крок у майбутнє» / Уклад.: С.О. Кухарев – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2003. – С. 172–173.
5. Єщенко П.С. Економічна теорія й економічна політика в трансформаційному суспільстві / П.С. Єщенко // Економіка і прогнозування. – 2006. – №4. – С. 9–22.
6. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Майкл Е. Портер; [пер. з англ.]. – К.: Основи, 1997. – 390 с.
7. Хайек Ф. Познание, конкуренция и свобода / Ф. Хайек; [пер. с англ.] – СПб.: Пневма, 1999. – 288 с.
8. Шумпетер Й. Теория экономического развития: (исслед. предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер, пер. с нем., под общ. ред. В.С. Автомова. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.

УДК 336.71

О.В. ЛИСЕНОК,
д.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки,
Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Оцінка впливу зміни процентної ставки та валютного курсу на прибуток банків

У статті досліджуються методи та моделі управління процентним та валютним ризиками, оцінюються переваги та недоліки застосування в українській банківській практиці відповідних методів управління ризиками. На основі отриманих результатів здійснюються розрахунки та аналізується вплив зміни процентної ставки та валютного курсу на прибуток вітчизняних банків, а також характеризується індекс відсоткового ризику банківської системи України.

Ключові слова: банк, процентна ставка, валютний курс, геп-менеджмент, дюрація, модель валютного метчингу.

А.В. ЛЫСЕНКО,
д.э.н., доцент, и.о. заведующего кафедрой финансов и финансово-экономической безопасности,
Украинский государственный университет финансов и международной торговли

Оценка влияния изменения процентной ставки и валютного курса на прибыль банков

В статье исследуются методы и модели управления процентным и валютным рисками, оцениваются преимущества и недостатки применения в украинской банковской практике соответствующих методов управления рисками. На основе полученных результатов осуществляются расчеты и анализируется влияние изменения процентной ставки и валютного курса на прибыль отечественных банков, а также характеризуется индекс процентного риска банковской системы Украины.

Ключевые слова: банк, процентная ставка, валютный курс, геп-менеджмент, дюрация, модель валютного мэтчинга.

О.В. LYSENOK,
d. e. s., associate professor acting Head of the Department of Finance and the financial and economic security
Ukrainian State University of Finance and International Trade

Assessing the impact of interest rate changes and the exchange rate on the profits of banks

In the article methods and models of interest rate and currency risks are estimated advantages and disadvantages of the

Ukrainian banking practice appropriate risk management techniques. Based on the results of the calculations and analyzes the impact of interest rate and exchange rate profit of domestic banks, and is characterized by the index interest rate risk of the banking system of Ukraine.

Keywords: bank, interest rate, exchange rate, gap management, duration, currency matching model.

Постановка проблеми. Розвиток і вдосконалення діяльності фінансових ринків, інтенсивне впровадження сучасних засобів зв'язку та інформаційних технологій призвели до того, що відсоткові ставки та валютні курси можуть змінюватися щохвилини, тому ефективне управління процентним та валютним ризиками стає однією з основних задач банківських менеджерів. Як стверджують зарубіжні фахівці, серед усіх видів ризиків не існує інших, аналізу і контролю яких приділялося б стільки уваги в міжнародній банківській практиці, оскільки зміна рівня відсоткових ставок та валютних курсів може негативно впливати на доходи і вартість банківських активів, зобов'язань та капіталу.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вагомий внесок у розробку теоретичних положень та методологічних підходів до оцінки і управління банківськими ризиками зробили провідні вітчизняні вчені-економісти: М.Д. Білик, Л.А. Бондаренко, О.В. Васюренко, В.В. Вітлінський, А.М. Герасимович, О.В. Дзюблюк, О.А. Кириченко, Т.Т. Ковальчук, А.В. Коротеева, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, Л.О. Примостка, О.В. Пернарівський, В.М. Попович, Т.О. Раєвська, Л.Ф. Романенко; а також зарубіжні вчені-економісти: В.К. Бансал, О.В. Беляков, С.Б. Братанович, К.Д. Валравен, Х. Грюнінг, С.Н. Кабушкін, Дж.М. Кейнс, О.І. Лаврушин, І.В. Ларіонова, Дж.Ф. Маршалл, Г.С. Панова, К. Редхед, П.С. Роуз, В.Т. Севрук, Дж. Сінкі, В.М. Усоскін, С. Хьюс, О. Ширінська та інші.

Обґрунтування ними методологічних засад банківського ризик-менеджменту, визначення його ролі та місця в системі важелів управління сучасним комерційним банком є актуальним напрямом наукових досліджень, створює умови для раціональної організації управлінського процесу, формування адекватного інструментарію оцінювання ризиків та підвищення ефективності і надійності банківської діяльності.

Мета статті. Для вітчизняних банків проблема управління відсотковим та валютним ризиками до фінансово-економічної кризи майже не існувала, але сьогодні ефективне управління ними набуває все більшого значення, а пошук ефективних методів їхньої оцінки та шляхів мінімізації стає невідкладним завданням, розв'язання якого суттєво впливає на фінансово-економічну діяльність банківських установ.

Виклад основного матеріалу. В банківській практиці існує два основних методи управління процентним ризиком:

1) хеджування, під яким розуміють операції з фінансовими деривативами (форварди, ф'ючерси, опціони, свопи), що здійснюються для мінімізації ризиків [1, с. 289];

2) структурне балансування, яке пов'язане з проведенням певних балансових операцій та включає такі методи управління процентним ризиком, як:

– геп-менеджмент – управління розривом між активами та зобов'язаннями, чутливими до зміни процентної ставки;

– дюрація – аналіз середньозваженого строку погашення фінансових інструментів.

Порівнюючи переваги та недоліки означених вище підходів до управління процентним ризиком банку, можемо зроби-

ти висновок, що практичне застосування методів хеджування характеризує їх гнучкими та мобільними, що дозволяє швидко реструктурувати позиції банківської установи, тому зарубіжні банки надають перевагу саме методиці хеджування, а структурне балансування є надто громіздким, потребує точних прогнозів та певних затрат часу і грошей [2, с. 248–250].

У зв'язку з цим варто зазначити, що для вітчизняних банків загальнодоступними залишаються поки що методи структурного балансування, оскільки застосування процесу хеджування, що активно досліджується та використовуються в зарубіжній банківській практиці, в Україні є неможливим через відсутність внутрішнього строкового фондового ринку і сподіватися на те, що найближчим часом українські банки зможуть скористатися хеджуванням для управління відсотковим ризиком, немає достатніх підстав. Саме тому методика управління процентним ризиком за допомогою прийомів структурного балансування має для фінансово-економічної діяльності українських банків основне значення.

З цього приводу підкреслимо, що серед методів структурного балансування головне місце належить геп-менеджменту, який містить низку аналітичних показників [2, с. 252–255, 258; 3, с. 489; 4, с. 396] (табл. 1).

Слід також зауважити, що головна ідея управління гепом полягає в наступному (табл. 1, формула № 1):

– якщо геп додатній ($ЧА > ЧП$), то зі зростанням процентних ставок прибуток банку збільшуватиметься, і навпаки, якщо вони знижуватимуться, прибуток банківської установи буде зменшуватись;

– якщо геп від'ємний ($ЧА < ЧП$), зростання процентних ставок призведе до зменшення прибутку банку, а їхнє зниження – до збільшення;

– якщо геп нульовий ($ЧА = ЧП$), процентна маржа банківської установи буде стабільною та незалежною від коливань процентних ставок, а відсотковий ризик – мінімальним, але отримати суттєвий прибуток у результаті сприятливої зміни процентних ставок стає неможливим.

Таким чином, для менеджерів банку не повинна бути надто важливою зміна відсоткових ставок на ринку, адже головне, щоб вони змогли забезпечити такий геп, який би відповідав необхідному напрямку щодо руху процентних ставок та забезпечував збільшення банківського прибутку, тобто був додатним у разі їх підвищення і від'ємним – за зниження відсоткових ставок [5, с. 274].

Отже, на основі зазначеного вище нами розраховано абсолютні та відносні показники гепу, а також проаналізовано зміну прибутку вітчизняної банківської системи з урахуванням зміни процентних ставок на ринку. Як засвідчили отримані результати, через невідповідність між гепом та динамікою процентних ставок у другому півріччі 2009 року вітчизняні банки недоотримали прибутку на суму 452 млн. грн. Такі зміни є результатом того, що геп у цьому часовому інтервалі продовжує бути додатним, а оскільки процентні ставки знизилися на 5,5 п.п., то і дохід банківської системи

Таблиця 1. Перелік аналітичних показників, які використовуються у геп-менеджменті для оцінки рівня процентного ризику

№ формули	Показник	Методика розрахунку	Інтерпретація умовних скорочень
1	Геп (ГЕП)	$ГЕП = ЧА - ЧП$	ЧА і ЧП – активи та пасиви, відповідно, чутливі до зміни відсоткової ставки
2	Коефіцієнт гепу (ГЕПк)	$ГЕПк = \frac{ЧА}{ЧП}$	–
3	Кумулятивний (сукупний) геп (КГЕП)	$КГЕП = \sum_{i=1}^t ГЕП_i$	–
4	Зміна прибутку банку (ΔP)	$\Delta P = (r_{II} - r) \cdot ГЕП$	r_{II}, r – прогнозна та поточна ринкові процентні ставки відповідно
5	Індекс відсоткового ризику (ІВР)	$ІВР = \frac{ ГЕП }{РА} \cdot 100\%$	РА – робочі активи банку
6	Коефіцієнт відсоткового ризику (КВР)	$КВР = \frac{ ГЕП }{ВК}$	ВК – власний капітал банку

за друге півріччя 2009 року був від’ємним, про що свідчить динаміка показника зміни прибутку (рис. 1).

Зауважимо, що у таких випадках вищому керівництву банків для отримання позитивного фінансового результату необхідно здійснювати реструктуризацію балансу з метою переходу на від’ємний геп, що дасть можливість отримувати додатковий прибуток завдяки відповідним змінам процентних ставок.

У цілому слід зауважити, що протягом 2007–2013 років вітчизняні банки мали як додаткові прибутки, так і недотримували процентний дохід у зв’язку з утриманням гепу не відповідно до змін процентних ставок, але найвищий ризик спостерігався саме у кінці 2008 та на початку 2009 року, оскільки в цих періодах індекс відсоткового ризику приймав найвищі значення в межах 8–12% (рис. 2).

Таким чином, геп-менеджмент доступний для вітчизняних банків та простий у використанні, але головний його недолік зводиться до оцінки тільки певної частини активних та пасивних фінансових операцій банківської установи, в зв’язку з чим, у банківській практиці поряд з геп-менеджментом для оцінки процентного ризику широко використовується метод аналізу дюрації, який, враховуючи строки руху грошових коштів – погашення основного боргу і процентних платежів, дозволяє прогнозувати зміни ринкової вартості активів та пасивів банку [8, с. 502].

Слід також зазначити, що трактування поняття дюрації, які надаються в науковій та прикладній літературі, в цілому ідентичні і зводяться до «тривалості цінних паперів» [4, 9, 10]. Таким чином, дюрація показує період, за який всі потоки доходів за конкретним фінансовим інструментом надходять до інвес-

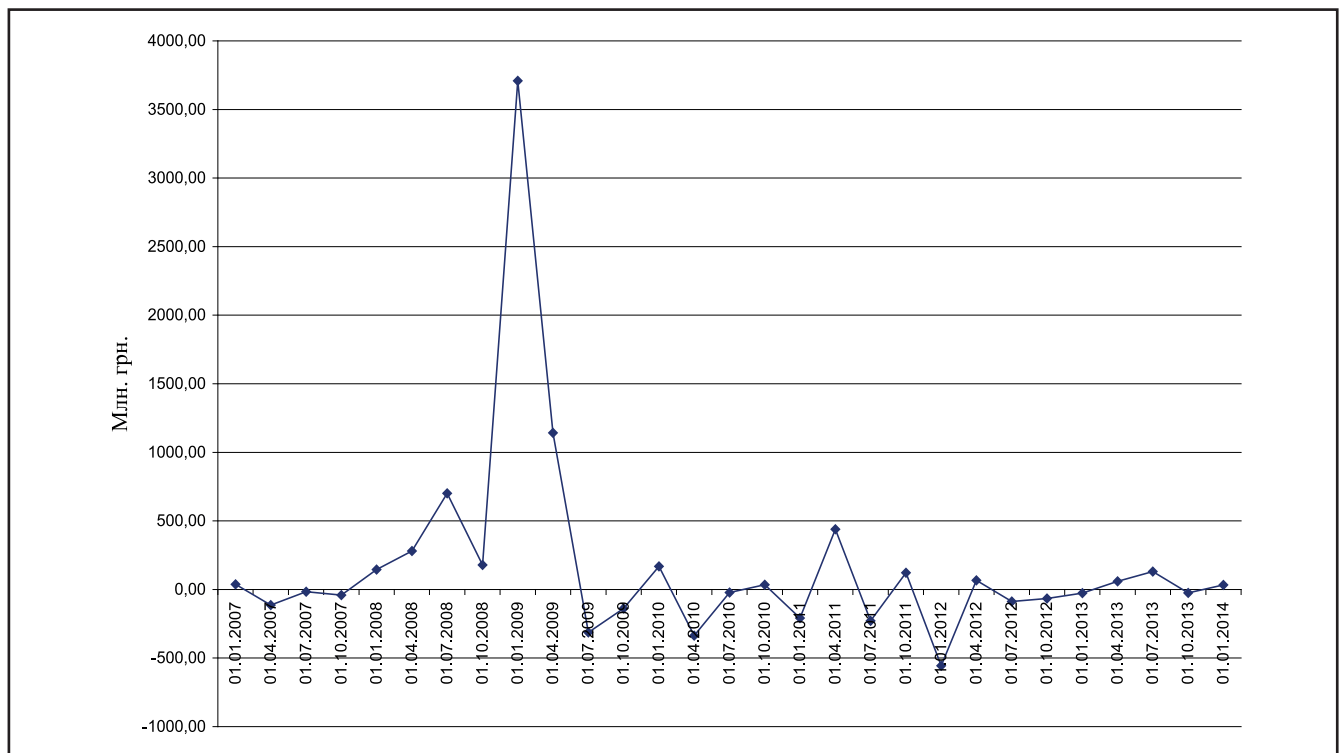

Рисунок 1. Вплив зміни процентної ставки на прибуток вітчизняних банків

Складено та розраховано на основі [6, 7].

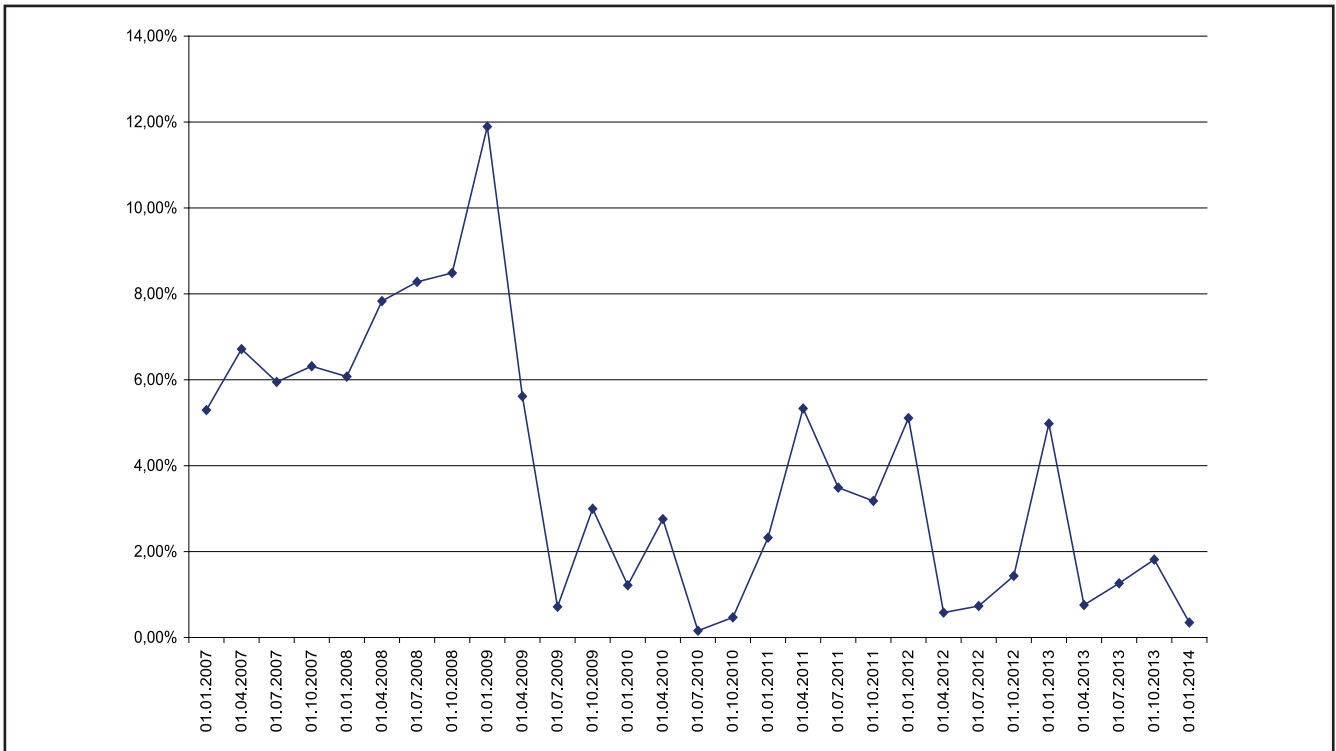

Рисунок 2. Індекс відсоткового ризику банківської системи України

Складено та розраховано на основі [6, 7].

тора. У зв'язку з цим слід також підкреслити, що дюрація є показником, який використовується для оцінки боргових цінних паперів із тривалими періодами обігу [11, с. 459; 12, с. 227].

Зауважимо, що як і геп-менеджмент, методика оцінки процентного ризику за допомогою дюрації також має свій аналітичний інструментарій [2, с. 268, 276, 278; 3, с. 316; 4, с. 242] (табл. 2).

Дюрація цінного паперу обчислюється за формулою Ф. Маккуолі і показує відношення теперішньої вартості суми всіх очікуваних грошових потоків за фінансовим інструмен-

том, зважених за часом надходження, до його ринкової ціни (табл. 2, формула №1). Слід також зазначити, що показник дюрації може застосовуватись і для прогнозування можливої зміни ринкової ціни цінного папера у зв'язку з коливаннями відсоткової ставки на ринку.

Прогнозний аналіз можливої зміни ціни фінансових інструментів (цінних паперів, банківських портфельів або всього балансу) базується на положенні, що між змінами ринкових процентних ставок та вартістю фінансових інструментів існує лінійна залежність – формули №2 і №3, табл. 2, що да-

Таблиця 2. Аналітичні показники для оцінки процентного ризику за допомогою методики дюрації

№ формули	Показник	Методика розрахунку	Інтерпретація умовних скорочень
1	Дюрація цінного паперу (D)	$D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{p}$	S_i – очікувані потоки відсоткових доходів в i -й період; i – періоди проведення виплат; n – загальна кількість періодів; d – ставка дисконтування; N – номінал фінансового інструменту; p – ринкова ціна цінного папера
2	Зміна ринкової ціни цінного паперу (ΔP)	$\Delta P = -D \cdot \left(\frac{r_{np} - r}{1+r} \right) \cdot p$	r_{np} – прогнозована ставка відсотка; r – поточна ставка відсотка
3	Зміна ринкової ціни цінного паперу у відсотках (P^*)	$\Delta P^* = -D \cdot \left(\frac{r_{np} - r}{1+r} \right) \cdot 100\%$	–
4	Дюрація портфеля (D_{Π})	$D_{\Pi} = \frac{\sum_{m=1}^M DFI_m \cdot FI_m}{\sum_{m=1}^M FI_m}$	DFI_m – дюрація m -го фінансового інструмента, що входить до складу портфеля; FI_m – ринкова ціна m -го фінансового інструмента; M – кількість фінансових інструментів у портфелі
5	Дюрація активів (D_A)	$D_A = D_3 \cdot \frac{3}{A}$	D_3 – дюрація зобов'язань; 3 – загальний обсяг зобов'язань; A – загальні активи

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

ють змогу оцінити вплив будь-якої зміни процентної ставки на ринкову вартість цінних паперів в абсолютному та відносному вираженнях.

Слід також підкреслити, що поняття «дюрація» стосується різних фінансових інструментів і виходячи з мети управління може характеризувати окремий фінансовий інструмент (здебільшого боргові цінні папери) або портфель чи баланс у цілому, але тоді методика розрахунку показника дюрації модифікується відповідним чином. Отже, якщо потрібно проаналізувати дюрацію всього портфеля, її визначають за кожним фінансовим інструментом, що включений у такий портфель, і отриманий результат зважують за ринковою ціною, а сума всіх отриманих таким чином значень і є дюрацією банківського портфеля в цілому та розраховується за формулою №4, табл. 2.

Головною перевагою методу аналізу дюрації є врахування ефекту зміни ринкової вартості, але порівняно з геп-аналізом вона також не позбавлена суттєвих недоліків. Таким чином, кожен із розглянутих методів управління процентним ризиком має свої переваги та недоліки (табл. 3), а тому остаточний їх вибір має ґрунтуватися на меті, що задекларована у загальній стратегії фінансово-економічної діяльності банку.

Слід також нагадати, що суттєво впливають на результати фінансово-економічної діяльності банків не лише зміни процентних ставок, а й постійне коливання валютних курсів. Найгостріше ця проблема постає перед банківськими установами, які щоденно здійснюють валютні операції у значних обсягах, тому для таких банків використання ефективних методів управління валютним ризиком набуває особливої актуальності.

У зв'язку з цим зауважимо, що проблеми прогнозування динаміки валютних курсів, оцінки масштабів валютного ризику та пошуку ефективних методів його зниження завжди були в центрі уваги вітчизняних та зарубіжних економістів і науковців [13–17]. І майже всі вони одногослоно стверджують, що валютний ризик – це наявний або потенційний ризик для фінансових надходжень і капіталу, який виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют.

Слід також зауважити, що на сьогодні проблеми пошуку ефективних методів управління валютним ризиком для українських банків стають все актуальнішими. Для оцінки валютного ризику та обсягів можливих фінансових втрат застосовують такі прийоми, як аналіз різних сценаріїв розвитку подій, методи імітаційного моделювання, стрес-тестування, статистичні методи, найпоширенішим з-поміж яких є VAR-методологія [1, с. 116–128], проте можливість точного визначення майбут-

ніх змін у валютних курсах існує не завжди, тому індикатором рівня валютного ризику в українській банківській практиці прийнято вважати валютну позицію. Таким чином, у процесі оцінки впливу зміни валютного курсу на прибуток банківської установи основну увагу приділяють методам аналізу та регулювання валютної позиції, яка розраховується як різниця між сумою активів і пасивів банку у певній іноземній валюті.

У зв'язку з цим підкреслимо, що управління валютною позицією відбувається з урахуванням такої закономірності: відкрита довга валютна позиція дає можливість отримати додаткові прибутки банківській установі, якщо курс іноземної валюти підвищиться, проте може призвести і до значних збитків, якщо курс знизиться, а відкрита коротка валютна позиція навпаки. Тому перед вітчизняними банками постійно постає завдання оцінки і корегування величини та виду валютних позицій за різними іноземними валютами.

Отже, залежність прибутку чи збитку, який отримує банківська установа в результаті наявності відкритої валютної позиції та коливаннями валютних курсів, відображається за допомогою аналітичної моделі валютного метчингу [18, с. 33]:

$$\Delta\Pi = \text{ВП} \cdot (\text{К}_{\text{пр}} - \text{К}),$$

де $\Delta\Pi$ – прибуток або збиток, що отримує банк від переоцінки валютних цінностей через зміну валютного курсу; ВП – валютна позиція банку; $\text{К}_{\text{пр}}$, К – прогнозний та поточний валютні курси відповідно.

Використовуючи зазначену аналітичну модель, нами проаналізовано вплив зміни валютного курсу на прибуток вітчизняних банків, а отримані результати засвідчили, що додаткові прибутки чи можливі збитки українських банків залежать від того, яку валютну позицію має банківська установа в умовах зміни валютного курсу. Динаміку зміни прибутку банківської системи України протягом 2007–2013 років наочно демонструє рис. 3. У зв'язку з цим зазначимо, що через довгу валютну позицію вітчизняних банків у середині 2008 року, коли курс долара знижувався, вони отримували збитки, проте суттєве зростання курсу долара у зв'язку з фінансово-економічною кризою призвело до отримання значних додаткових доходів тими банками, які тримали довгу валютну позицію. Таким чином, вищому керівництву банківських установ для отримання позитивного фінансового результату необхідно своєчасно здійснювати реструктуризацію балансу з метою переходу до тієї валютної позиції, що дасть можливість отримати додатковий дохід від валютних коливань.

Таблиця 3. Переваги та недоліки методів управління процентним ризиком банку

Метод управління	Переваги	Недоліки
1. Геп-менеджмент	Геп дозволяє контролювати розмір процентного ризику протягом певного періоду часу, а також оцінювати можливі зміни маржі банку	Необхідною умовою використання геп-менеджменту в управлінні процентним ризиком банку є наявність надійного прогнозу і передбачуваність економічної ситуації
2. Метод кумулятивного (сукупного) гепу	Дає можливість зважено управляти активами та пасивами з метою максимізації прибутку при допустимому рівні ризику	Вимагає використання сучасної обчислювальної техніки, яка дозволить точніше визначати і скорочувати тривалість часових інтервалів, виконувати точні розрахунки в будь-який час та прогнозувати майбутню діяльність
3. Дюрація	Дозволяє враховувати зміни ринкової вартості фінансових інструментів, які входять до складу портфелів активів та зобов'язань	На практиці важко досягти повного збалансування активів та пасивів банку за середньозваженими строками погашення. Тому метод може використовуватись лише у відношенні окремих балансових статей активів та пасивів, тобто для часткового захисту від процентного ризику

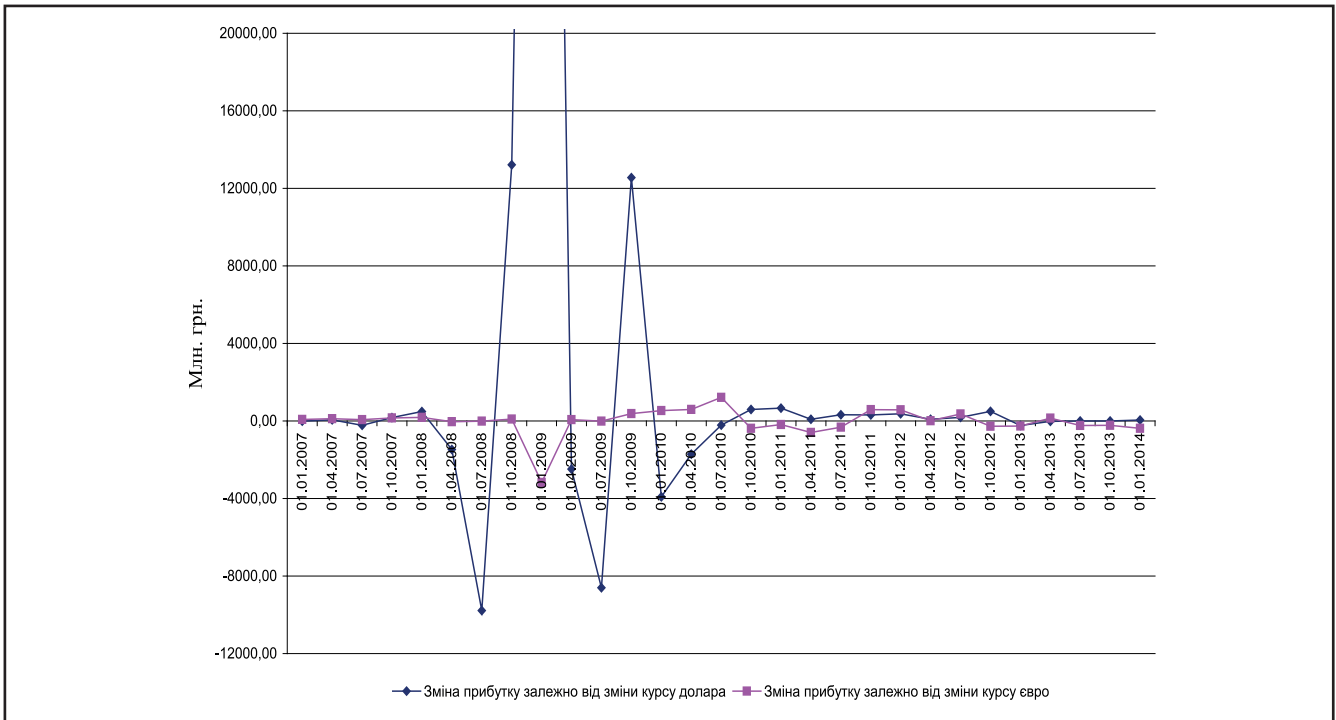

Рисунок 3. Вплив зміни курсу долара та євро на прибуток вітчизняних банків

Складено та розраховано на основі [6, 7].

Висновки

Отже, під час управління валютним ризиком повинні вирішуватися такі основні завдання у фінансово-економічній діяльності банківської установи:

- стабілізація або максимізація прибутку від здійснення валютних операцій;
- прогнозування зміни валютного курсу та його впливу на дохідність чи збитковість фінансових операцій банку;
- можлива реструктуризація балансу банківської установи з урахуванням зміни валютних курсів.

Для оцінки відсоткового ризику геп-менеджмент відносно легко використовувати і він дає можливість оцінити процентний прибуток у певних часових інтервалах, які визначаються залежно від потреб банку, але в той же час геп-менеджмент має і два суттєві недоліки:

- 1) оцінити вплив зміни відсоткових ставок на прибуток банківської установи можливо лише в тій частині активів та пасивів банку, які чутливі до зміни відсоткових ставок на ринку;
- 2) модель аналізу гепу не відображає зміни у стратегії фінансово-економічної діяльності та в обсягах фінансових операцій банку.

Поряд із геп-менеджментом використовується дюрація, яка також не позбавлена певних недоліків. Зокрема, дюрація може бути використана для вимірювання фінансових втрат банку при незначних змінах у дохідності фінансових інструментів, а при різноспрямованому коливанні процентних ставок необхідно вносити певні корективи в отриманий результат, оскільки кількісна оцінка буде невірною. Використовувати дюрацію доцільно для аналізу поточного рівня ризику, оскільки вона є дуже тонким і чутливим методом оцінки та управління процентним ризиком, а її впровадження в практику вітчизняних банків проблематично через нестабільність на внутрішніх фінансових ринках, зокрема фондовому ринку.

Список використаних джерел

1. Банківські ризики: теорія та практика управління: монографія / [Л.О. Примостка, О.В. Лисенко, О.О. Чуб та ін.]. – К.: КНЕУ, 2008. – 456 с.
2. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: монографія / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2002. – 316 с.
3. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз. – [пер. с англ.] – М.: Дело ЛТД, 1995. – 768 с.
4. Синки Дж. Управление финансами в коммерческих банках / Дж. Синки. – [пер. с англ.] – М.: Catallaxy, 1994. – 820 с.
5. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероб. / Л.О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с.
6. Основні показники діяльності банків України [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
7. Дані фінансової звітності банків України [Електрон. ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
8. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / [Под ред. д.э.н., проф. О.И. Лаврушина]. – М.: Юрист, 2003. – 688 с.
9. Ларионова И.В. Управление активами и пассивами в коммерческом банке / И.В. Ларионова. – М.: Консалтбанк, 2003. – 272 с.
10. Чемерис В. Використання показників дюрації для оцінки процентного ризику / В. Чемерис, К. Уваров // Вісник НБУ. – 2002. – №10. – С. 62–65.
11. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – [Пер. с англ.] – М.: ИНФРА-М, 1998. – 1028 с.
12. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия: Полное руководство по финансовым нововведениям / Дж. Ф. Маршалл, В. К. Бансал. – [Пер. с англ.] – М.: ИНФРА-М, 1998. – 784 с.
13. Киселев В.В. Валютный дилинг в деятельности коммерческих банков / В.В. Киселев. – М.: Финстатинформ, 1998. – 214 с.
14. Сурен Л. Валютные операции. Основы теории и практики / Л. Сурен. – [Пер. с нем.] – М.: Дело, 1998. – 176 с.

15. Ющенко В.А. Управління валютними ризиками: навч. посібник / В.А. Ющенко, В.І. Міщенко. – К.: Знання: КОО, 1998. – 444 с.

16. Сенейко Ю.В. Управління валютними ризиками у системі банківського менеджменту / Ю.В. Сенейко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.17. – С. 314–319.

17. Свешнікова К.Т. Удосконалення системи управління валютними ризиками в комерційних банках / К.Т. Свешнікова // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012 – №2(14). – С. 244–248.

18. Управління банківськими ризиками: навч. посібник / [Л.О. Примостка, П.М. Чуб, Г.Т. Карчева та ін.]; за заг. ред. д.е.н., проф. Л.О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2007. – 600 с.

УДК 336.143.2

Н.В. КОРЕНЬ,

к.е.н., Національний інститут стратегічних досліджень

Напрями модернізації бюджетної політики в умовах реалізації соціально-економічних реформ в Україні

У статті проаналізовано сучасний стан бюджетної політики та концептуальні засади забезпечення її ефективності. Обґрунтовано пріоритетні завдання реформування бюджетної політики в умовах реалізації соціально-економічних реформ.

Ключові слова: економічне зростання, функції держави, бюджетна політика, бюджетна система, бюджетна безпека.

Н.В. КОРЕНЬ,

к.э.н., Национальный университет стратегических исследований

Направления модернизации бюджетной политики в условиях реализации социально-экономических реформ в Украине

В статье выполнен анализ бюджетной политики, проанализированы концептуальные принципы обеспечения ее эффективности. Обоснованы приоритетные задачи реформирования бюджетной политики в условиях реализации социально-экономических реформ.

Ключевые слова: экономический рост, функции государства, бюджетная политика, бюджетная система, бюджетная безопасность.

In the article the modern state of fiscal policy and conceptual principles of providing of her efficiency are analysed. Foreground jobs of reformation of fiscal policy are reasonable for in the conditions of realization of socio-economic reforms

Keywords: economy growing, functions of the state, fiscal policy, budgetary system, budgetary safety.

Постановка проблеми. Кризові явища та трансформаційні зрушення, що відбуваються, виявили суперечливість, неповноту і неадекватність чинних моделей державного управління, загостривши потребу в теоретичному осмисленні нових реалій та ревізії наявного методологічного і методичного забезпечення. Тому здійснювані глибокі трансформаційні процеси в економічній сфері, реалізація адміністративної реформи та модернізація системи суспільних відносин обумовлюють необхідність здійснення відповідних корегувань в системі державного управління і потребують широкого використання державою економічних інструментів та важелів регулювання відтворювальних процесів, які є визначальними для забезпечення успіху структурних реформ, спрямованих на відновлення поступального економічного зростання, модернізацію економіки держави та підвищення добробуту громадян. Крім того, кризові флуктуації світової економічної динаміки, що обумовлюють виникнення комплексу нових загроз і викликів, актуалізують потребу формування відповідних механізмів державного регулювання для подолання впливу негативних факторів та стабілізації динаміки розвитку в умовах ресурсних обмежень.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Численні проблемні питання щодо формування та реалізації бюджетної політики висвітлені у працях зарубіжних та вітчизняних вчених. Вагомий внесок у розвиток теорії податково-бюджетного регулювання, зокрема, зробили О. Конт, Е. Дюркгейм, А. Пігу, Е. Аткінсон, Дж. Кемп, А. Лаффер, П. Самуельсон, Дж. Стігліц, А. Хансен та інші. Серед вагомих досліджень вітчизняних науковців у

цьому контексті вирізняються праці В. Андрущенка, С. Буковинського, В. Гейця, В. Федосова, І. Луїної, В. Мельника, Ц. Огня, В. Опаріна, В. Тропіної, І. Чугунова, С. Юрія та інших авторів. Проте, незважаючи на достатній рівень обґрунтованості в економічній літературі питань бюджетного регулювання економіки, численні проблеми забезпечення ефективності бюджетної політики у контексті досягнення позитивних показників соціально-економічного розвитку залишаються далекими від розв'язання, адже в період загострення соціально-економічних проблем надзвичайно актуальним стає питання забезпечення ефективності управління фінансовими ресурсами держави.

Метою статті є обґрунтування напрямів забезпечення ефективності бюджетної політики як вагової складової механізму державного регулювання соціальних та економічних процесів.

Виклад основного матеріалу. У сучасному інформаційному суспільстві актуалізувалася дискусія щодо формування чергового цивілізаційного циклу суспільного розвитку, здатного сформувати нові суспільно-політичні та соціально-економічні відносини як на національному, так і на наднаціональному рівнях, які можуть кардинально змінити світовий лад [1]. Євроінтеграційні процеси та посилення міжнародного, і особливо міжрегіонального співробітництва, актуалізують новий комплекс завдань, які стосуються, зокрема, спроможності влади надавати високоякісні суспільні послуги, забезпечувати конкурентоспроможність економіки та національну безпеку. Досягнення вищезазначеного є неможливим без модернізації механізму державного регулювання економічного зрос-